

Т. СТЕПОВИЙ

4185

БОРОТЬБА

П'ЕСА НА ТРИ ДІ

ВИДАННЯ ДРУГЕ

Handwritten signature

**ДЕРЖАВНЕ
ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНИ**

НАРОДНЯ ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА

При постановці авторський ^{о/о}
не відлічується

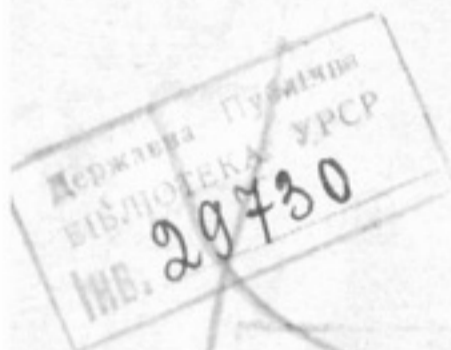
Т. СТЕПОВИЙ

БОРОТЬБА

П'ЄСА НА ТРИ ДІЇ

Вища Науково - Репертуарна Рада
Відділу Мистецтв Головополітосвіти Наркомосу
до вистави ухвалила

ВИДАННЯ ДРУГЕ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ
1925

Друкарня Державного Видавництва
України № 1 ім. Г. І. Петровського
:: :: :: :: :: Харків :: :: :: :: ::

Центральна
наукова бібліотека
АН УРСР
Акт № 197 92
№ 12 661-18

ВНООФ
Звірено 20 08 р.

ДІЯ ПЕРША

Хата заможненького селянина. Одні двері на двір, другі — в комору

Ява 1

Одарка з Петром стоять коло столу; Панас — коло дверей.

Одарка (*плаче, обнімаючи Петра*). Забрали... забрали. Чує моє серце. Мати божа, угодники святі — змилюйтеся над нами грішними...

Панас. Мовчи, стара! Чого заводиш? Ну, що - ж таке! Забирають — що зробиш? Треба йти, коли забирають. Служив я на царя — хай син послужить на товаришів...

Ява 2

У хату вбігає Наталка й кидається Петрові на шю, плачучи.

В¹)

Наталка. Петрусю! Коханий мій! Любий мій... Сонечко моє яснее...

Петро (*приютає її цілує*). Ну, годі, годі... Якби знав, що так важко буде, не приїздив - би... залишився - б у місті. (*Наталка ще дужче плаче*). Ну облиш, Наталочко, облиш! Не додавай горя — і так важко...

Одарка. Синочку... Серце моє... І чого тебе понесло на ті заводи.. Так і подивитися на тебе не прийшлося... Боже мій, боже, за що ти нас караєш?

¹) Літера В означає вихід нової особи.

Панас. Завели баби... Та не покійник він!.. Чорт не вхопить!

Петро. Не плачте, мамо... Павло ще у вас залишається... Та й не всіх вбивають...

Одарка. О-о-о-о! (*Хрестить його*).

Петро. Мамо! (*ухиляється*). Мамо, дайте сіряк на дорогу.

Одарка. Зараз, мій синочку, зараз. (*Іде*).

Петро. Ну, що-ж, батьку... У місто пора... Завтра являться...

Панас. Павло вже коні запряг... З тобою поїду—треба овса продати трохи; коли товариші не реквізують... (*Іде*)
Ех війна, війна --- коли-то вона закінчиться!

Ява 3

Петро (*приютає Наталку*). Шануй себе, Наталочко... Я тебе не покину... Коли зможу — заскочу у відпуск... Та чого-ж плакати? Ну, працював на заводі — приїздив, тепер буду в армії служити... Багато-ж служить...

В Наталка. Не йди, Петрусю. (*Входить Одарка з сіряком*). Золото, не йди!.. Не треба... Залишся... Тут тебе переховують... Ось Василенків Остап і Бондур Микола не пішли... У сосняку сидять, коли небезпечно... На хазяйстві працюють... А там... там зміниться!

Петро (*з докором*). Наталко!

Одарко. Синочку! Вона діло каже... Пожалій свою матір, коли себе не жалієш...

Петро. Мамо! Кажу-ж вам, — не можу. (*Хвилюється*). Всі товариші з заводу пішли... Залиште! Залиште!

Наталка. На кого-ж ти покидаєш...

Петро. Не покидаю я тебе! Давно хотів перетягнути у місто! Що-ж робити, коли тебе твоя мати не пускає..

І хоч-би було за-для чого триматися,— а то хазяйства того — кіт та собака. *(Переконуючи)*. Наталко, переходь у місто!

О дарка. Христос з тобою... куди вона поїде? З голоду пухнути?

Наталка. А мама,—мама як? Хворі вони... Тебе забирають... Не хочу я! Не хочу! Нічого не хочу! Ніякої війни не хочу!

О дарка. Головонько моя бідна!

Петро. Ех, краще-б не їхав.

Ява 4

Входить брат Павло

В

Павло. Батько дожидають. .

Всі йдуть до дверей. Одарка хрестить сина у шию.

Петро *(прощаючись з братом і з Оксаною, що входить їм на зустріч)*. Бувай здорова, Оксано! До побачення, Павло! Прощавайте, мамо! *(Цілються)*. Наталко... *(Цілує)*.

Павло. Ідь здоров... Ще націлуєшся... *(Всі, крім Павла з Оксаною, виходять)*.

Ява 5

Павло. А та паскуда те-ж чогось лізе... Дарма, що за душею нічого нема—теж, коханка знайшлася.

Оксана. Ти-но помовчи! Всі ви, чорти, одним миром мазані! Вже й забув, як за нею бігав. *(З серцем)*. І чого удаєш з себе? Хіба я не знаю, що мене взяв тільки так — з серця, що Петро її відбив? Всі ви—коти шкодливі! *(Енергійно пораяється біля печі)*.

Павло *(ірізно)*. Жінко! Знай свої горшки! А то... *(Стукає кулаком. Оксана ловчить)*. Давай їсти!

О дарка *(входить)*. Поїхав... поїхав... соколик мій.
(До Павла). Може й тебе скоро заберуть...

Павло. Чого я піду? Знайшли дурного! В мене — хазяйство... Чого я там не бачив? Петро — він на це кручений... З дитинства волочиться... Хай їде, коли охота...

Оксана. Мамо, ідіть їсти. *(Подає на стіл)*.

О дарка *(сідає)*. І Наталки жалко...

Павло. Знайде ще десять Наталок... Цього добра доволі... Хіба йому що? Звісно — шибеник...

О дарка *(обурено)*. Шибеник! І бога-б ти побоявся, таке язиком на брата говорити... Тобі не жаль... Чого мачухи жаліти... А хіба я тебе не доглядала, як вмерла твоя мати? Як свого доглядала. Ночей не досипала... А як народився Петро бідолашний, ти його зразу зненавидів... У чорну годину народився — горя зазнав... Бувало, пасе коні у полі... Прибіжить... Обдерте... Холодне... Голодне. *(Плаче)*. А розумний який! Ти собі з дівчатами на гулянки — а він все за книжкою до вчительки... А потім... на завод... Зіпсували його ці книжки...

Павло. Знаєм! знаєм! Було не пускати, до хазяйства привчати...

О дарка. Сердешний... Ні тобі ласки... ні тобі слова доброго не чув... Чужим ріс... І чого мої очі дивилися... Петрусю, Петрусю...

Павло. Вернеться!

О дарка. Ой, чує моє серце... Чує... *(Плаче)*.

Завіса

ДІЯ ДРУГА

Між першою й другою дією минуло кілька місяців. Обстановка та ж сама

· Ява 1

В

Петро *(у червоноармійському одязі, ходить по хаті)*.
Невже вона не прийде? Здається, обіцяв Остапчук переказати... Ех... ех... ех... Важко! *(Хапається за ґолову)*.
Рідний брат – рідний брат дезертир!

Наталка *(заглядає у хату)*. Петро! *(обнімає його)*.
Любий! Ти як — надовго? З ким це ти приїхав?

Петро. А хіба той посланець тобі не сказав?..

· Наталка. Мене не було дома... Приходжу — мамо кажуть: якийсь червоноармієць приходив, записку залишив. *(Сміється)*. Перелякалися мамуся, кажуть, наїхали більшовики вагітних жінок на учот брати, щоб доїти їх та молоко по розверстці у місто доставляти...

Петро. Ото — темнота!

Наталка. Мій, мій, мій...

Петро. Знаєш, Наталко! Скучив я за тобою... Страх... Ось і приїхав тебе забрати... Сам хотів до тебе зайти, та часу не було. У виконкомі цілий день сиділи... Чуєш, Наталко, їдь зі мною! Скільки разів тебе прохав... Поступиш у санітарки... Заживем! Га?

Наталка. Що ти? Мама не пустять... Старі вони вже стали та хворі... Та й піст тепер... Піп вінчати не буде.

Петро. А на віщо тобі піп здавсь?

Наталка. Як-же? Ти-ж знаєш, як люди... Мама якби знали, що я не у церкву пішла... Говіють люди... І так я боюся, що хто-небудь побачить і перекаже їм.

Петро. Дурниці! Хай переказують!

Наталка. І не говори! Добре тобі — живеш у місті, а мені то як...

Петро. Ех, Наталко, Наталко, освіти треба. Освіти! Якби послухала ти лекцій, що читає в нас у полку товариш лектор...

Наталка. Ну то й що, що читає? Не йому з нами жити... Це у них можна не вінчатися...

Петро. Вінчатися! Та чи знаєш ти, що церква обман для темного люду!

Наталка. Петре! Петре!

Петро. От тобі й Петре. Бога нема — раз, раю нема — два, пекла нема — три, святі моці — купа попілу, святі дари — просте вино й хліб. А ти — гріх...

Наталка. Петре! Бійся бога — люди говіють...

Петро. За свою працю — ще й покутувати? Залиш, Наталко... Так їдеш?

Наталка. Та не можу я... Куди я... Що люди скажуть?... Це-ж тільки комуністи — невінчані — і то, кажуть, чортенята від них плодяться...

Петро. Дурна! А ще й до школи ходила... Ну, припустім, що я стану комуністом; невже, думаєш від мене чортиня...

Наталка. Ти — комуністом!?

Петро. Ну да — я... Чого так дивишся? Ех, Наталко, Наталко... *(Павза)*.

Наталка. Хтось іде... Поцілуй мене...

Петро *(цілує)*. Ну, іди... а то побачуть і мамусі перекажуть — буде над тобою голосити... Подумай — до завтра чекаю відповідь...

Наталка. Цілуй... цілуй... цілуй... *(Обнімає її хутко виходить)*.

Петро. Такі-то діла! І не їдеш — болить, і приїдеш — ще гірше...

Ява 2

Входить Павло й Оксана

В

Павло. Ну, вояка! Ай да вояка! Дівчата і вночі не дають спокою... Це вже яка у тебе після Наталки?

Петро *(стрибуючись)*. Де батьки?

Оксана. Залишилися сповідатися. *(Іде до печі)*.

Павло. Ха-ха-ха-ха! А Наталка — дурна — йому повірила...

Оксана. Еге-ге-ге, чоловіче, ти ще її пам'ятаєш. Слідкуєш за нею, га?

Павло. Здуріла ти чи-що? Вже той безбожник сповіди не визнає, а тобі, жінко, перед святим причастям не слід таке патякати...

Оксана. А ти голови не мороч, падлюко, щоб тобі печінки боком вилізли!

Павло. Іди під чотири вітри, сто чортів тобі у потилицю! *(Оксана виходить, ірюкнувши дверима)*.

Ява 3

Петро. Ой, брате, бережися! Ти... чому в армію не пішов? Га? Твій рік вже місяць, як покликано...

Павло. Не твоє діло...

Петро. Не моє діло? Ти так думаєш?

Павло. Що? Донесеш може на брата? Що-ж, від безбожника сподіватися можна. *(Слідкує за Петром, що ходить, змінюючись в обличчі).*

Петро. З'якався? *(Зупинившись перед братом).* А знаєш, чого я сюди приїхав?

Павло. Ти?

Петро. Бачив загін коло виконкому? Ти думаєш, так собі — погуляти сюди наїхали?

Павло. Так ти з ними?

Петро. А як думаєш? Га? Що, по-твоєму, своєю волею я тут?

Павло. Ти... ти... їх сюди привів?

Петро. Прислали... Чуєш? *(З притиском).* Прислали ловити дезертирів...

Павло. Що? Ти приїхав нас ловити?

Петро *(криво всміхаючись)*. Хіба я знав, що мій брат — дезертир... Думав з сім'єю побачуся... Призначили мене, бо знаю тутешні сосняки...

Павло. А-а... своїх!

Петро. Якби знав — просив-би у другу волость. А мене ще й командиром призначили.

Павло. А-а!

Петро. Слухай, Павло! Сьогодні у виконкомі постановили звернутися до всіх з відозвою — добровільно явитися. Маю наказ — хто у три дні не з'явиться — заарештувати й силоміць погнати, а буде упиратися — розстріляти. Жартувати нічого, коли ворог навідає. Чуєш? — Царські генерали йдуть з шомполами, а з ними поміщики...

Павло. Я — чистий! Економії не грабував. Землі своєї у мене досить. З нашого села — ніхто не причетний...

Петро. А про других не подумав?... Про тих, хто взяв?..

Павло. Знали, що робили...

Петро. Ах, ти шкура! І це брат!.. Слухай, брате, — являйся... Ти думаєш, коли брат, то нічого не буде? Брати ми, та не однієї матери.

Павло. Ти таки справді на брата?

Петро. Чого ти лізеш з братом! Який ти мені брат? Ворог мій! Ворог!

(Павло встає і дивиться на нього широкими очима. Входить Оксана).

Ява 4

В

Оксана. Що... що з вами?!

Павло *(кидається до дверей)*. Каїн!..

Петро. Стій, стій, дезертире! *(Виймає револьвера)*.

Оксана *(вбігає)*. Рятуйте! Люде! Люде! *(Голосно плаче)*.

Ява 5

Павло. Пусти! Петре, змилуйся — у мене жінка. Піду... Пусти... Завтра явлюся.

Петро. Брешеш, не з'явишся! Знаю тебе.

Ява 6

Голос Одарки за дверима.

В

Одарка. Чого ти, голубонько, плачеш після сповіди... Поздравляйся зі святою сповіддю. Чим грішна була, прости... Що таке?

Панас *(входить у хату і бачить Петра з револьвером, Павла без шапки перед ним)*. Знову за старе?... *(До Петра)*. Ти, синку, як приїхав — то не каламуть мені! Хоч ради по-сту. *(Петро ховає револьвера)*. Та що вам піст, коли для вас нема й бога. *(Знімає кожуха)*.

Павло *(сміливіше)*. Не тільки бога, відрікся від батька навіть рідного. Знаєте, тату, чого приперся він?.. Тих червоноармійців — це він привів у село. Розстрілювати своїх приїхав з товаришами. На брата, Каїн, револьвера виймав!..

Панас. Ге-ге-ге! Так ось, воно, що, синочку! Та-ак, синочку...

Петро *(одягаючись)*. Не син я ваш. Прощайте!

Панас. Не син? А хто-ж тебе народив? Де ти взявся на мою голову?

В

Ява 7

Одарка *(вбігає)*. Петрусю!.. Петрусю!.. Рідний мій!
(Кидається до нього).

Панас. Так геть, коли не син!..

Одарка. Старий! Старий! Панасе!

Панас. Іди з своїм ти вовчням. Геть! Забирайтеся!
Проклинаю!

Петро. Ви матери не чіпайте! А то!..

Панас. Так ти нахвалятися ще. Геть! *(Бере сокиру)*.

Петро *(тихо)*. Пожалійте свою голову.

Одарка. Ходім, синочку, ходім. Він мене їсть поїдом за тебе. *(Плаче)*.

Панас. Ну?

Петро. Я кажу — не чіпайте маму!

Одарка. Як на каторзі працювала! Посивіла через нього... за катюгою. Взяв, щоб кому було Павла доглядати та робити, як воляці. А як свій народився... *(Плаче)*.

Панас. А ну, Павле, бери їх за боки! Геть, кажу!..
(Павло штовхає Одарку).

Петро *(виймає револьвера)*. Не руш!..

Оксана *(за дверима)*. Рятуйте, вбивають!

Ява 8

В

Входять два червоноармійці

1-ий червоноарм. Що тут таке? *(Побачив Петра)*
Це ви, товаришу - командире?

Петро. Станьте біля дверей і нікого не пускайте. *(До Павла)*. Ти заарештований, як дезертир!

Одарка. Синочку! Сину, що це ти робиш? Бога по-
бійся!

Петро. Мамо! Не мішайтеся! ідіть звідсіль. Беріть
його! *(Павло кидається в друї двері)*.

Петро. Стій, стій! *(Біжить за ним, але мати його за-
тримує)*. Петрусю, сину! *(Чути, як розбивається скло)*. Хут-
чій за ним! *(Червоноармійці зникають)*.

Петро *(до Одарки)*. Ходімте, мамо! *(До батька)*. Про-
щавайте! Більше нас не побачите. *(Тягне за собою Одарку й
виходить)*.

Панас *(стоїть мов прилолмшений, потім випускає со-
киру з рук, піднімає руки вгору)*. Боже, святий! Свій на сво-
їх! Іуда Іскаріотський!

Завіса

ДІЯ ТРЕТЯ

Сосняк. Місячна ніч. На стежці з'являється троє обдертих, змучених червоноармійців. Між ними Петро

Ява 1

1-ий червоноарм. Далі не можу... Як хочеш, Петре, далі — годі. *(Падає на землю, відкидаючи у бік рушницю)*. І нащо було нам ті рушниці волочити.

Петро. Як нащо? — А двоногі вовки? Потерпи — скоро село... Переховаємося в моєї жінки, а там приєднаємося до своїх. *(Сідає разом з 2-м під деревом)*.

1-ий червоноарм. Ох, як ноги болять! О-ох! *(Розправляє ноги і сміється від болю)*.

Петро. Та невже не можеш ще верстви дві пройти?

2-ий червоноарм. А там нас не накриють?

Петро. Це вже не скажу... Куркуляче село...

1-ий червоноарм. То, значигь, все одно... Ідїть, а я — годі.

2-ий червоноарм. Я теж без ніг. *(Лягає)*.

Петро. Там хоч їсти знайдемо — два-ж дні не їли... У день вже не можна буде заходити. — Всі — волоцюги, лісовики. Брат, мабуть, перший...

2-ий червоноарм. Ну й попали під колесо! З усіх боків... Задали нам баню денікінці — 50 верстов одміряли...

Петро. Що денікінці! Піймали-б вони облизня, якби не свої—щирі. А то з одного боку—Денікін, з другого—Петлюра, з третього—зелені, а з четвертого—Махно... Бач, Україну від кацапів-більшовиків визволяють—для царського поміщика... У! трясця вашій матері! Ну, годі! Ночувати—так ночувати...

1-ий червоноарм. Ох, ззів-би, здається, цілого вола...

2-ий червоноарм. Ай, мовчи! *(До Петра)*. А тут у сосняках мабуть багато зелених шалається...

Петро. А як-же... Полюють на таких, як ми з тобою... Тут, хто не знає стежок, краще не совайся...

1-ий червоноарм. *(сонним юлосом)*. А ти... добре їх знаєш?

Петро. Та попоходив... *(мов споади відіаняє)*. Ет! нащо згадувати...

1-ий червоноарм. У тебе нічого нема пошамати?..

2-ий червоноарм. Засунь кулака в рот та й їж... Теж вояка! Вже й розкис...

Петро. Терпи, козаче, отаманом будеш!

1-ий червоноарм. Тобі добре—як бугай дужий. Ой, матінко моя рідна! *(позіхає)*.

Петро. Нічого—звикнеш... На те—війна. Сьогодні тобі, а завтра ти йому... Неправда! Таки сили в нас більше—переможемо!

2-ий червоноарм. Якби-то перемогти. *(1-ий хропе)*. Бач, бідолаха, стомився як...

Петро. Хлоп'я ще... А ти отак подумай: скільки-то єсть на світі бідних і скільки багатих. Кого більше? Ну, добре—спи! А я постережу... А потім тебе розбуджу. *(Встає)*.

2-ий червоноарм. А ти-б кинув та лягав...

Петро. Ти не знаєш сосняків... Того й гляди—якийсь чорт наскочить...

2-й червоноарм. *(позіхає)*. Е-ех, — ніч яка зоряна!..
Петро. Гарна погода буде... *(Бере рушницю і оглядає її)*.
2-й червоноарм. А дурні люди, брате мій! Щоб дати всім рівні права та жити у згоді... Рай на землі, а вони пекло роблять... Тарас колись сказав... Як він сказав... „Жити та брататись. — Ні, не вмiли, не схотiли — треба роз'єднатись!“

Петро. Не потрапив Тарас! Ну, яке єднання зараз між нами і тими — лісовиками... Набратаєшся тут, коли вони вовком дивляться на неможливого... Ну, спи!

2-й червоноарм. Е-ех, під три чорти! *(Енергійно повертається лицем до землі й засипає)*.

Ява 2

Петро сидить під сосною, схилившись на рушницю, її дримає. Товариші його міцно сплять... Місяць виходить з хмар... Раптом тріщить сухе гілля — хтось пробирається тихо й обережно. Петро прислухається. З корчів чути, як гарчить собака.

Голос *(здавлено)*. Мурло! Мурло!

Петро *(кидається до товаришів і сіпає їх)*. Вставай! Вставай!

2-й червоноарм. *(з просонку)*. Чорт... Броневи́к... броневи́к ззаду... бережись!

Петро. Тихше... Там зелені! Тихше, кажу вам! *(Сіпає)*. Вставай!

1-й червоноарм. *(юлосно)*. Ти чого розсіпався! Тут саме заснув, — а він... *(собака юлосно лавкає)*.

Петро. Чорт! Собака почув!

1-й червоноарм. *(Схоплюється)*. Тікаймо!

Петро. Пізно... Рушницю, рушницю бери...

2-й червоноарм. Біжим у різні боки... Може хто врятується...

Петро. Стій! Куди ти! Куди ти у цих сосняках!.. Або всі, або ніхто. *(Місяць заходить за хмари. Собака ще юлосноше лавкає).*

2-й червоноарм. Клятий пес!

Петро. Може так — хтось... Туди — у корчі! *(Зникають).*

Ява 3

В

На кін виходить банда лісовиків з Павлом на чолі. Місяць знов вириває з хмар.

1-й лісовик. Чого це Мурло розгавкався?

Павло. Щось не певне... А ну, хлопці, заходь кругом... Хтось там є... *(Лісовики, прихилившись до землі, зникають у корчах. На кону залишається Павло з одним лісовиком. Собака починає вити, потім хрипить).*

Павло. Мурло! Мурло! А — душити! *(Ховається за дерево й кричить).* Гей, хто там? Виходь!.. А то... *(Націляється).* Раз... два... *(лунає постріл. Лісовик, що причаївся коло Павла, падає).*

Ява 4

В

Петро. Хлопці, за мною! Ура - а - а!! *(Червоноармійці з криком „ура“ вибігають з корчів. Ззаду по них стріляють. Обидва Петрові товариші зникають. Петро з розбігу наскакує на Павла, і падає разом з ним на землю. З корчів вискакує вся банда на підмогу).*

Павло. Петро!?! *(Випускає його з рук. До своїх)* Стій — стій. Важну птицю піймали... *(Бандити обступають Петра і звязавши підіймають з землі).*

1-й бандит. Та чого з ним церемонію розводити!

Павло. Як чого! Це - ж мій брат, рідний брат. Треба - ж його добре прийняти... Давно бачилися... Ха - ха - ха! Ти

думаєш, я не маю за віщо йому дякувати? *(Показує на вбитою лісовика)*. А хоч-би за Остапа *(підступає до брата)*. А ну, брате, де твої товариші? *(Петро ловчки показує очима на вбитих)*. Та не ті... Куди решта пішла? Мовчиш? Що-ж, мовчи... 'А пам'ятаєш, брате, як ти мене тут у сосняках ловив? Розстрілював... Забув? Може нагадати?

Лісовики. Ось, яка це птиця! Кулю гаду! На осику його, батьку отамане!

Павло. Як-же так—рідного брата та на осику? Це він вже такий анцихрист, що рідних не поважає... А ми—бога все-таки боїмося... Ну, то як, панове, вшануємо його?..

Лісовики. Та звісно, вшануємо. Ги-ги-ги-ги!..

Павло. А як по-твоєму, брате, треба тобі уважити? Га? Ну, кажи—все, що бажаєш, для брата зроблю... бажаєш кулю—кулю, бажаєш на осику—на осику... А може тебе трішечки підсмалити?.. Так, трішечки, трішечки—прив'язати до дерева, розкласти вогонь,—тепло, тепло буде—аж заплигаєш... та й співатимем, як...

Лісовики. Го-го-го!.. Ото-ж і вигадав батько отаман...

Павло *(змінивши тон)*. Ну, чого мовчиш, матері твоєї ковінька! *(Замахується на нього рушницею. Петро здригається)*. А-а, зрадів, про матір почувши... Що-ж, жива, жива... І Наталка жива, сина чекає... Разом і живуть... Наталчина померла... а вони живуть... Про тебе все згадують... Коли то Петрусь вернеться... А він вже й не вернеться... Не вернеться, бідний, не побачить сонця, що завтра зійде... не обійме матери; не цілуватиме жінки... А вона, знаєш, гарна така стала... груди могили козацькі у степу...

Петро *(пручається)*. Мовчи!

Павло. А-а, заговорив таки! Ущемило! Що—болить? А мені, думаєш, не болить? Полював отут колись за мною—

тепер я за тобою... У-у-у, Каїне! Ні! Кров за кров, і муки за муки!

Петро. Геть! Сам — наймит царських генералів! Нещасний зрадник! Хай живе радянська влада! Стріляй!!

З корчів лунають два постріли, і Павло шкереберть падає на вбитого лісовика. Решта лісовиків біжить у корчі, але звідти одстрілюються. Один з них підбіг до Петра з наганом, але той ногою б'є його в груди і, зігнувшись, тікає. На кін вискакують його товариші - червоноармійці.

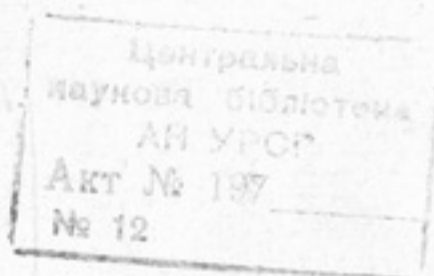
1-й (*стріляючи навздогін*). Ото вояки! (*Прислухається*).
Нема...

2-й (*нахиляється в корчі*). Петре! Ти — живий?

Петро (*висуває юлову*). Ще! Ти-но розв'язи мене швидче... (*Той розв'язує*). Що, хлопці, пригодилися рушниці?

1-й (*б'є рукою приклад*). Чекай, буржуаз! Ми ще повоюєм!

Завіса

ПРИМІТКИ РЕЖИСЕРА

Дієві особи

Панас — батько; заможний селянин 45 років. Обличчя енергійне, чорне волосся (селянська зачіска), широка чорна борода, такі-ж вуси. Одягнений у чорну чемарку, гарні чоботи, нові, блискучі. Говорить здебільшого сердито, наче рубає слова.

Одарка — мати; жінка 40 років. Одягнена в звичайне вбрання заможної селянки, тільки не треба намиста, або можна один рядок червоних коралів. Лагідна жінка. Рухається поволі. Голова в очіпку, тому зачіски не треба. Якщо є зайва перука, то можна, щоб з-під очіпка було видно чорне волосся з сивизною. Можна, власне, волосся трохи попудрити, буде здаватись сивим.

Павло — син Панасів — років 28 — 30; чорнявий, рухами й обличчям схожий на батька. Погляд очей недобрый. Волосся — шатен, селянська зачіска. Одягнений теж у чемарку сіру або синю, гарні нові чоботи. Можна одягнути чорні штани (в чоботи), вишивану сорочку, синій або зелений пояс і розстебнену жилетку.

Петро — син Одарчин і Панасів, 23 — 24 років. Одягнений як робітник, неб-то сірі або чорні штани (в чоботи) і сіру або синю сорочку, підперезану ремінцем. Волосся світле, русяве, досить довге, зачісане назад. Вигляд бадьорий, погляд одвертий. В другій і третій дії одягнений як червоноармієць, з револьвером при боці.

Паталка — коханка Петра, дівчина 19 років; одягнена в чорну просту спідничку, як незаможна селянка. Жвава, але раптом боязко стихає. Обличчя дуже молоде. Чорні або русяві коси.

Оксана — жінка Павла, років 24 - 25. Висока, енергійна, трохи сердито говорить. Гарне волосся, шатенка, може бути пов'язана хусткою (як очіпок). Стримує себе, хоч і дуже незадоволена. Одягнена як заможна

господиня хати підчас праці. Спідниця, вишивана сорочка, може бути тем-
ненька керсетка.

Червоноармійці — звичайне червоноармійське вбрання. На плечах
рушники. Молоді, років 22 — 23. Один шатен, другий білий. Обличчя стом-
лені, вбрання брудне, бо довго ховаються у лісі.

Обстановка, бутафорія й реквізит

1 та 2 дії

Велика хата заможного селянина. Просто від глядача двері на двір. Праворуч велика піч з лежанкою. В печі видно горшки то-що. Біля печи у кутку стоять рогачі, віник, барильце з водою, ківш біля нього. Ліворуч (од вхідних дверей) великий мисник. На ньому багато посуду, іноді й „городського“, цеб-то тарілки й білі полумиски. Видно й пляшки з „очищеною“ й чарки.

Ліворуч (у другій стіні) двері у комору. Праворуч (біля третьої стіни) ліжко, на ньому ковдра й кілька подушок. Над дверима й вікнами — багаті вишивані рушники; біля лівої стіни лава, стіл та 2 — 3 табурети.

3 дія

На кону

Ліс-сосняк. Між деревами стежка. Для цього досить повісити задник — ліс, а по сцені розкидять кілька пнів. Якщо можна, — то покласти й порубати дерево; розкидати гілля.

За коном

В боковій кулісі треба поставити сильну лампу, затулити зеленим склом, щоб було схоже на місячне світло. Коли місяць ховається, затулити лампу якоюсь книжкою, або відсунути її.

Гарчання собаки, а потім хрип його робить якийсь хлопець. Він - же й гавкає.

Акторам до рук

1 дія

Оксані — рогачі, деркач, горшки, барильце, ківш.

2 дія

Петру — револьвер.

3 дія

Червоноармійцям — дві рушниці.

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

Харків, Спартаківський пров., № 3

В КНИГАРНЯХ ДВУ Є ТАКІ КНИЖКИ:

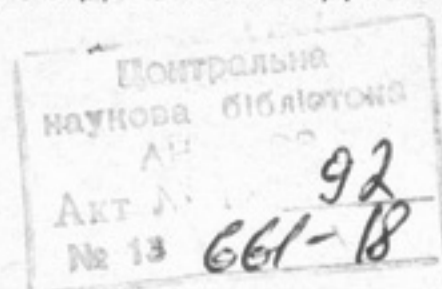
Дубовський, М. <i>Підручник театрального гриму</i>	15 к.
Терещенко, Марк. <i>Мистецтво Дійства</i>	5 *
Абрамович, М. <i>Випадок у німецькій в'язниці Першого Травня</i> . П'єса на 7 картин	12 *
Амнуель, Ан. <i>Марат</i> . П'єса на 1 дію	15 *
Бедзик, Д. <i>За кулісами церкви</i> . П'єса на 3 дії	18 *
Боканча та Микитенко. <i>Суд над Рябопіллям- Бур'янихою</i> . (Інсценівка)	10 *
Білоусов, В. <i>На шляхах</i> . Драма на 2 дії	15 *
Ванін, Ів. <i>Батько та син</i> . Драма на 1 дію	10 *
Вишня, Ост. <i>Заплуталась божа справа</i> . Гротеск на два моменти	7 *
Вишня, Ост. <i>Що може циркуляр наробити</i> . Буваль- щина на 3 картини з епілогом	7 *
Вишня, Ост. <i>Діли небесні</i> . Гротеск на 4 епізоди з про- логом і епілогом	10 *
Волобуїв, П. <i>Мені 13-й минало</i> . (З життя Т. Шев- ченка). П'єса на 1 дію	15 *
<i>Гартований театр</i> . (Статті, матеріали, п'єси). Збірник перший	30 *
<i>Гартований театр</i> . (Самодіяльні п'єси). Збірник другий	45 *
Гжицький, Волод. <i>По зорі</i> . Дитяча п'єса на 2 дії	40 *
Головко, А. <i>В червоних шумах</i> . П'єса на 3 одміни	15 *
<i>Голота</i> . П'єса на 5 одмін. (За Винниченком інсценувала Дмитрова)	25 *
Дій. <i>На передодні</i> . (Ленінський курінь). П'єса на 3 дії	15 *
<i>Джиммі Гігінс</i> . Вистава на 5 дії. (За У. Сінклером)	90 *
Еп'к, Г. <i>Кров на Лені</i> . П'єса на 3 дії	10 *
Капельгородський, П. <i>Чарівна сопілка</i> . Дитяча п'єса-феєрія на 1 дію	10 *
Киричинський, М. <i>Барометр</i> . П'єса на 3 епізоди з життя сучасного села	15 *
Короленко, В. <i>На затемненні</i>	
Кострицин, А. <i>Незаможник</i> . П'єса на 4 дії	15 *
Куліш, М. <i>Дев'яносто сім</i> . П'єса на 4 дії	35 *

Золін, А. <i>В тумані</i> . (З часів 1905 року). П'єса на 7 розд. 26 к.	
Кльодель. <i>Местник</i> . Інсценовка з оповідання	10 »
Левішина, С. <i>Марійка</i> . Соціально - побутова драма на 5 дій	35 »
Лісовий, Є. <i>Батрак</i> . (Із старого на нове буття). П'єса на 4 дії	16 »
<i>Лісові круки</i> . Епюда на 1 дію. За Громовим інсценував Минко В.	10 »
Ложкін, Я. <i>9 Січня</i> . Інсценовка нарису М. Горького на 3 дії	15 »
Львов, М. <i>Останній день Паризької Комуни</i> . Кар- тина на 1 дію	5 »
Мамонтів, Я. <i>Драматичні етюди</i>	15 »
Муринець, В. <i>Спартак</i> . Історична п'єса на 5 дій	20 »
Назаров, Б. <i>Сарана („Доброхем“)</i> . Агітп'єса на 2 дії	15 »
Одинець, Г. <i>Революція на небі</i> . П'єса на 3 дії	15 »
<i>Ой не ходи, Грицю, та на вечорниці</i> . П'єса на 5 дій	30 »
Погрібний, С. <i>Злодій</i> . Комедія на 3 дії	35 »
Рижов, П. <i>Радянський шлюб</i> . Жарт на 1 дію	5 »
Рижов, П. <i>Чудо</i> . Бувальщина на 1 дію	5 »
Ряппо, А. <i>Дві сили</i> . (Дух власности). П'єса на 4 дії	20 »
Слов'янова, З. <i>Пам'ятай Паризьку Комуни</i> . Інсценовка на 10 картин	20 »
Тихонов, Н. <i>Самі</i> . Інсценізація на 1 дію	13 »
Тобілевич, Ів. <i>Сава Чалий</i> . Трагедія на 5 дій	35 »
Улагай-Красовський. <i>Сон весняної ночі</i> . Весняна казка на 5 дій	28 »
Худяк, Вас. <i>Ворожка</i> . П'єса на 3 дії	18 »
<i>Як вони допомагали</i> . П'єса на 4 одміни за Л. Янов- ської	28 »
Беззик, Д. <i>Чорнозем ожив</i> . П'єса на 3 дії	25 »

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ВІДДІЛ

Харків, Спартаківський пров., № 3

ШВИДКО Й АКУРАТНО НАДСИЛАЄ КОЖНУ КНИЖКУ, А
ТАКОЖ ДАЄ ПОРАДИ ТА СПРАВКИ ПРО ВСІ КНИЖКИ.
НА ВІДПОВІДЬ ПРИКЛАДАТИ 7-КОП. МАРКУ

667-18
4

РЛ
№ 4441

215

кол. с. 8

012-365

70